

REGULAMENTUL CASEI BĂTRÂNILOR (SPITALUL DE BĂTRÂNI DIN SIGHIȘOARA)

Florina Ștefan

În Orașul de Jos a existat cea mai veche biserică din Sighișoara, cunoscută sub numele de Biserica Spitalului. Așa cum menționează Letz, E., în *Die Stadt und ihre Entwicklung, in "Schaessburg. Bild..."*, 1998, 22-6, firma Leonhardt a descoperit în cadrul săpăturilor arheologice efectuate, un portal romanic care constituie dovada că aici a existat o biserică încă din sec. al XIII-lea, posibil la fel de veche ca și capela romanică de pe Dealul Școlii. La începutul sec. al XV-lea, vechea bisericuță a fost extinsă și transformată într-o biserică gotică.

Situată între străzile Justiției, N. Bălcescu și Ilarie Chendi, ea constituia un mic centru fortificat și era legată de un spital. De aceea era cunoscută mai mult sub denumirea de Biserica Spitalului, deși biserica se numea Biserica Sfântului Antonius. (Foto. 1). Este menționată documentar, împreună cu spitalul în anul 1461. Tot în acest an, este menționat și preotul care o deservea, Abatele Antoniu.

Foto. 1

Spitalele comunale în Evul Mediu aveau funcții și moduri de administrare diverse dar ele, ca instituții sociale, deserveau pe cei neajutorați, bineînțeles în spiritul ideilor creștine. Sub genericul de *hospital* (casă pentru oaspeți) se regăsesc instituții specializate: aziluri (Sichehause), leprozerii, case pentru bolnavii de pestă, (Pesthäuser), ospicii. (*Petre Munteanu Beșliu, Spitalul din Sibiu în secolul al XIII-lea, Revista Cumidava, Muzeul de Istorie Brașov, XXV, 2002-09*).

O astfel de instituție va fi înființată și la Sighișoara și a funcționat pe lângă Biserica Spitalului despre care am vorbit mai sus. Ea a funcționat pe baza unui Regulament strict, documentul original fiind copiat/transcris și copertat de fondatorul Muzeului de Istorie Sighișoara, dr. Josef Bacon și se afla în Biblioteca Muzeului de Istorie Sighișoara. Redăm mai jos traducerea acestui document, izvor de informații valoroase, privind societatea sighișoreană la începutul secolului al XVII-lea:

Regulamentul Casei bătrânilor
(Spitalul de bătrâni din Sighișoara)

Anul Domnului 1625-8 septembrie *Amplissimo Senatu Segesvariensi* revăzut, corectat, rectificat și confirmat.

1. În primul rând să fie desemnat un domn înțelept fie din onoratul Sfat sau din comunitate pentru a fi părinte și îngrijitor al veniturilor și al oamenilor săraci (un fel de administrator = părinte)
2. Să se înscrie deci în spital cine dorește să se înscrie cu tot ce are, inventar mobil și imobil și să plătească pentru înscriere 8 florini din care jumătate să revină săracilor, "*plebams*", din spital (de bătrâni) cealaltă parte *Arcae pauperim reservatur*. În continuare să folosească totul pentru el și să nu încredințeze nimănui (vreo parte), nici prietenilor, nici străinilor – din spital și să fie încredințate părintelui și nici un neam – fie tată, mamă sau frați ori alte rudeni să aibă drept de moștenire.
3. Pentru că spitalul nu ține cai, atunci când (săracii) sunt trimiși la cerșit, părintele și proprietarul spitalului să tocmească un căruțaș cu care să cadă la învoială și prin clopotul săracilor" să lase să se ceară aldămașul" în Biserica Sfântul Anton, după care să i se dea căruțașului din ceea ce s-a cerșit partea lui, iar restul să fie împărțit în două de către părintele și proprietarul spitalului. Prima parte să fie folosită pentru săraci, iar partea cealaltă să revină în întregime proprietarului spitalului ca proprietate personală, din care însă e obligat să asigure lemne pentru încălzit.

4. În fiecare zi de târg unul din cei săraci să-i ducă pe ceilalți la măcelării în special la cele străine pentru a cerși, la fel să se procedeze și la nunți. Părintele va înregistra totul. De asemenea în fiecare duminică să cerșească în fața bisericii. Totul să fie al săracilor. Dacă se face o donație (testament) spitalului, bunurile să aparțină în întregime săracilor.
5. Părintele spitalului să noteze corect toate veniturile și să consemneze atât "proventus"și "erogata" pentru a putea justifica oricând toate veniturile și cheltuielile.
6. Să fie ținută și o îngrijitoare care să gătească, să facă pâine și să spele pentru cei din spitalul de bătrâni.
7. De două ori pe săptămână: joia și duminica să se gătească pentru cei din cămin, mâncarea să fie servită fiecăruia în farfuria lui, dându-li-se și vin. Zilnic însă, să fie aprovizionați cu pâine, să aibă și haine pentru a fi feriți de geruri și călduri. Toate acestea se vor procura din veniturile săracilor.
8. Săracii care pot munci să fie folosiți la diferite munci pentru spital, fără a cere eforturi care să depășească puterile lor.
9. În ceea ce privește pământul arabil, proprietarul spitalului poate folosi pentru el fără a da din venit jumătate ("medum") dar să nu aibă dreptul să dea altuia pământul în parte. Dacă totuși se dă cuiva pământul în parte, atunci părintele va primi el partea "ad raționam pauperum" iar cealaltă parte o va primi proprietarul spitalului.
10. Totul ce aparține spitalului (prin moștenire, donație) va fi înregistrat într-un registru și predat părintelui, pentru a putea cere partea ce se cuvine spitalului (în cazul în care pământul este lucrat de altcineva). Lunca de pe Târnava o poate folosi proprietarul spitalului.
11. A zecea parte din produsele de pe "Wüstung" să fie împărțită în 2 părți din care una revine proprietarului spitalului, cealaltă parte pentru "Siechhaus"*. Medumul de pe pământul din "Wüstung" aparține exclusiv celor 2 cămine, iar proprietarului spitalului nu-i revine de aici nicio parte.
Notă: este vorba despre veniturile (produsele) realizate/obținute de pe pământurile aferente satului Țeline (Wossling/ Wüstung).
12. Dacă spitalul primește din partea oamenilor ceva, atunci jumătate va reveni spitalului iar cealaltă va rămâne pentru săraci.
13. Domnul ales părinte (un fel de administrator al spitalului) va fi împuternicit în funcția sa de Bürgmeister (primar) iar dispensa o poate da consiliul(?). (Punctul 13 se referă la condițiile numirii-alegerii administratorului)

Zacharias Filkenius Notarius Segeswariensis ...

Din Original, din Arhivele Bisericii din Sighișoara Filkenius – fost notar 1622-1635

*corectură veche pentru "cele două case-Spital și Siechhaus" În copia veche din protocolul bisericii nr. IV din Sighișoara lipsește deja adaosul și observația "Salarium Rectoris Xenodoch(?)

Ufl.14

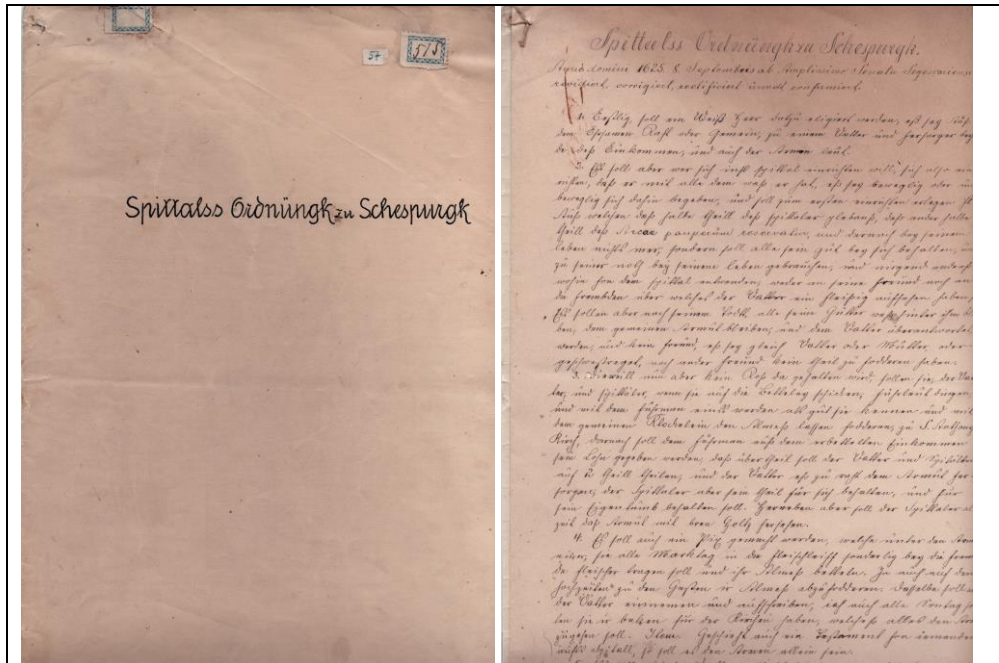

Foto 2

Altenheimverordnung (Spitalsordnung zu Schäßburg, anno 1625)

(Zusammenfassung)

Das Schäßburger Kirchen-Spital (Altenheim) wurde auf der Grundlage einer strengen Verordnung betrieben, deren Originaldokument vom Gründer des Schäßburger Geschichtsmuseums, Dr. Josef Bacon, kopiert/ umgeschrieben und broschiert wurde und sich in der Bibliothek des Schäßburger Geschichtsmuseums befindet. In diesem Artikel finden Sie die Rumänische Übersetzung des Dokuments, welches eine Quelle wertvoller Informationen über das Schäßburger Gemeinschaftsleben zu Beginn des 17. Jahrhunderts darstellt.

Cuvinte cheie; Sighisoara, spital, ev mediu, regulament, Josef Bacon

Schagworte: Schässburg, Spital, Mittelalter, Regulament, Josef Bacon

